

A katolikus zseb-bibliáról

(az IGEN Szerkesztőségének, Bitter Ákos felkérésére íródott 1997-ben)

Tizenhat éves voltam, amikor bérmaalkozásom alkalmából egy teljes Bibliát kaptam bérma-keresztapámtól. Ez indított arra, hogy a következő hónapokban és években nap mint nap, sokszor órákon keresztül olvassam a Szentírás üzenetét. Szívemig hatoltak a próféták (különösen Izajás és Jeremiás) önéletrajzi beszámolóinak meghívásokról és küzdelmes sorsokról; kíváncsian lapozgattam a bölcsességi könyveket, ahol magával ragadtak a boldog életre tanító bölcs és találó mondások.

Később, amikor katona voltam, titokban kellett a laktanyába csempésznem egy kisméretű Újszövetséget, hogy szabadidőmben olvassam Isten éltető igéjét. Ma már a múltként emlékezünk arra, hogy tíz évvel ezelőtt még az is tiltva volt, hogy az ún. Békés–Dalos-féle Szentírást szekrényében tartsa egy kiskatona – az ideológiai magyarázat az volt, hogy külföldi kiadású könyvet (ti. ezt Rómában nyomtatták) a Néphadseregben nem szabad forgatni... Hála Istennek, a cenzúra eltörlése óta több tízezer példányt sikerült idehaza is nyomtatni ebből a gördülékeny nyelvezetű és könnyen kezelhető Újszövetségből.

Régi álmom azonban csak most júniusban teljesült, amennyiben kézbe vehettem azt új katolikus bibliafordítást, amely nyelvezeténél és tipográfiájánál fogva minden bizonnyal megnyeri a magyar olvasóközönség tetszését.

Az új kiadás első és kétségtelen előnyét a nyár folyamán azonnal élvezhettem: zsebformátuma miatt mindenhol elkísért, ahol a nyár folyamán a fiatalokkal táboroztam (Zemplén, Balaton-felvidék, bugaci pusztaság), sőt külföldi utazásom során is jó szolgálatot tett. A kötetet vonzóvá teszi a betűtípusok megválasztása, valamint a harmóniát sugárzó tördelés.

Többen kérdezik tőlem: miért nem elégedünk meg Károli Gáspár ősi szövegével; miért szükséges újabb és újabb bibliafordításokat készíteni? Válaszom kétirányú: egyrészt az élő nyelv változásai miatt az örök igazságokat is szükséges újrafogalmazni, hiszen az évszázadok alatt egyes kifejezések új tartalommal bővülnek, mások pedig elvesztik frissességüket és tartalmukban elszegényednek. Másrészt a protestáns egyházak sajnálatos módon nem használják a teljes Szentírást, és így minden bibliakiadásukat – bármilyen szöveghű is például az új protestáns fordítás – hiányosnak kell tekintenünk.

A Szent Jeromos Bibliatársulat Bibliafordító Munkaközössége mintegy ötéves munka eredményeképpen olyan szöveggel áll most elő, amely a közel négy évszázaddal ezelőtt készített első teljes katolikus magyar bibliafordításon alapul. Az új kiadás Káldi György jezsuita veretes nyelvezetű szövegén csak ott változtat, ahol ezt a magyar nyelv időközbeni fejlődése megkívánja, illetve ahol a Vulgáta alapján készült fordítás a héber illetve görög eredetitől eltér, vagy azokat helytelenül értelmezi. Ez utóbbi esetében a liturgikus szövegek készítésének iránytadó modern latin fordítását, az ún. Neo-Vulgátát hívták segítségül.

Ízelítőül lássunk most néhány szép megfogalmazást a Káldi-Neovulgáta Bibliából: A prófétai könyveket lapozgatva a KNB-fordításban például Jeremiás perbeszéde (12,1-3) ragadott magával; az eddig használatos magyar fordítások ugyanis nem tükrözték a próféta türelmetlensége és Isten türelme közti feszültséget.

Sirák fia könyvét – melyet a protestáns kiadásokban eleve hiába keresünk – a KNB minden korábbi kiadásnál tömörebben, frappánsabban fordítja.

A Példabeszédek könyvét fellapozva a 31. fejezetben rácsodálkoztam a derék asszony dicséretéről szóló abc-énekre. Egyrészt az eddig használatban levő magyar fordítások a 31,10-31 szakasz alfabetikus jellegét nem jelölték, másrészt a 30. vers fordítása most végre helyesen fordítja és jól összefoglalja a himnusz legfőbb mondanivalóját: „A kedveség csal, a szépség mulandó, – de az *istenfélő* asszony dicséretet érdemel.” (ellentétben a SzIT kiadásában megjelent UKB-fordítással, amely szerint: „az *okos* asszonynak kijár a dicséret”).

A Zsoltárok könyvét olvasgatva a 64. zsoltár 2. versének zamatos, költői nyelvezérére lettem figyelmes: „Hallgasd meg, Isten, *esdő* könyörgésemet, – szabadítsd meg lelke­met az ellenség félelmétől!” Ráadásul a vers második sora a héber eredetit is minden korábbi fordításnál hűségesebben adja vissza.

Ha tovább folytatnánk összehasonlító munkánkat, bizonytalán további példákat is idézhetnénk a találó és kevésbé találó, a sikeres és sikertelen fordításokra. Mindebből sejthetjük, hogy tökéletes bibliafordítás továbbra sincs és nem is létezik, ezért – természete szerint – szüntelen korrigálásokra szorul. Így lesz ez a Káldi-Neovulgáta Bibliával is, amely azonban ékes magyar nyelvezete és katolikus hagyományba illeszkedése, valamint tetszetős és praktikus kivitele révén bizonyára sokunk javára és örömeire lesz a következő évtizedekben. Illesse köszönet és elismerés a Szent Jeromos Bibliatársulat Munkaközöségét a fordításért, valamint a nagylelkű adakozók sokaságát, akik lehetővé tették, hogy a zsebbiblia mérsékelt áron legyen kapható. Mindannyiuknak szívből kívánjuk: Isten fizesse meg!

dr. Thorday Attila

biblikus teológiai tanár

Ui. A Szent Jeromos Bibliatársulat központjában (VI., Teréz körút 28.) elmondták, hogy a KNB első kiadása, (24000 teljes Szentírás!) három hónap leforgása alatt elfogyott; az újabb kiadást már megrendelték a nyomdától.